

Johdon tuki - yksikkö
Viveca Arrhenius
sosiaalineuvos
Hyvinvointi- ja palveluosasto
Jaana Huhta

13.11.2017

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ 140/2017 VP

Hallituksen esityksessä laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta on tarkoitus luoda uusi maahanmuuttajien tarpeisiin vastaava koulutusmalli vapaan sivistystyön toimintana. Kansanopiston, opintokeskuksen, kansalaisopiston tai kesäyliopiston ylläpitäjille myönnettäisiin sadan prosentin valtionosuus sellaiseen oppilaitoksen ylläpitämään koulutukseen, joka on hyväksytty opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan. Opiskelijoilta ei voitaisi periä opetuksesta maksuja siltä osin, kuin se on hyväksytty opiskelijan kotoutumissuunnitelmaan.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla järjestetty luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyisi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle vuoden 2018 alusta. Koulutus siirtyisi osaksi uudistettua oppivalevollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista.

Esityksen tavoitteena on monipuolistaa ja joustavoittaa luku- ja kirjoitustaidon opiskelumahdollisuuksia ja nopeuttaa maahanmuuttajien polkuja koulutukseen ja työelämään. Uusi koulutus myös tavoittaisi kohderyhmiä, jotka tällä hetkellä jäävät ulkopuolelle, kuten maahanmuuttajataustaiset kotivanhemmat.

Lakia muutettaisiin lisäksi siten, että opetus- ja kulttuuriministeriö voisi hakemuksesta päättää, että kansanopiston ylläpitäjälle, jonka pääasiallinen koulutustehtävä on vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus, myönnetään valtionosuutta enemmän kuin 57 prosenttia, mutta kuitenkin enintään 80 prosenttia. Erityiskansanopistoja ovat Lehtimäen opisto Alajärvellä ja Kuurojen kansanopisto Helsingissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan seuraavan:

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa maahanmuuttajille suunnatun koulutusmallin luomista esityksen mukaisesti. Ministeriö myös kannattaa luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen siirtoa opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä koulutuksen monipuolistamista ja joustavoittamista ehdotetulla tavalla. Maahanmuuttajien polkujen nopeuttaminen koulutukseen ja työhön on tärkeää sekä yksittäisen henkilön että myös koko perheen kannalta. Yhteiskunnallisesti tärkeä tavoite työllistymisen nopeuttamiseksi vähentäisi perheen riippuvuutta sosiaaliturvaetuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ehdotuksia erityiskansanopistojen ja vaikeasti vammaisille järjestettävän koulutuksen rahoitusta koskeviksi muutoksiksi, jotka koskevat erityiskansanopistoille hakemuksesta myönnettävää korkeampaa valtionosuusprosenttia. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää hyvänä pysyvän kokonaisratkaisun saamista vaikeasti vammaisten suunnatun erityiskansanopisto-opiskelun toiminnan rahoitukseen. Ministeriö pitää tärkeänä, etteivät kyseisissä oppilaitoksissa opiskelevien vammaisten henkilöiden opiskelijamaksut kas-

va merkittävästi ja että näiden oppilaitosten rahoitus ei ole riippuvainen sille vuosittain valtion talousarviossa mahdollisesti myönnettävästä lisärahoituksesta.

Ministeriö toteaa esityksen mukaisesti, että korkeampi valtionosuus mahdollistaa matalampien opiskelijamaksujen perimisen, mikä puolestaan edistää vaikeasti vammaisten henkilöiden opiskelumahdollisuuksia.

Viitaten hallituksen esityksessä todettuun opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja ministeriön ovat yhteisesti neuvotellen pyrkineet selkeyttämään erityiskansanopistossa opiskelevien vaikeasti vammaisten opiskelijoiden oikeutta saada vammaispalvelulain (380/1987) mukaista henkilökohtaista apua oppilaitoksessa opiskelun ja muun siellä oleskelun aikana.

Kunnan on vammaispalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaan järjestettävä henkilökohtaista apua sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden vuoksi tarvitsee välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen päivittäisistä toiminnoista. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on vammaispalvelulain 8 c §:n 2 momentin mukaan auttaa vaikeavammaista henkilöä omien valintojensa toteuttamisessa niin kotona kuin kodin ulkopuolella päivittäisissä toimissa, työssä ja opiskelussa, harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Laissa tarkoitettuna opiskeluna pidetään jonkin tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tähtäävää opiskelua tai sellaista opiskelua, joka vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa ja työllistymisedellytyksiä. Tällaiseksi opiskeluksi katsotaan myös vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut lausuntonsa vammaispalvelulainsäädännön uudistamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta viime kesänä. Lausunnossa opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt, että opiskelijoiden yhdenvertaisuuden vuoksi tulisi selvittää, voitaisiinko vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua myöntää myös kansanopistojen vapaan sivistystyön pitkäkestoissa koulutuksissa, jotka ovat verrattavissa ammatillisen peruskoulutuksen laissa säädettyyn työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan koulutukseen. Siltä osin kun kansanopiston koulutus täyttää vammaispalvelulain henkilökohtaista apua koskevassa säännöksessä tarkoitettujen opiskelun kriteerit (johtaa jonkin tutkinnon tai ammatin saavuttamiseen tai vahvistaa vaikeavammaisen henkilön ammattitaitoa sekä parantaa hänen mahdollisuuksia työllistyä) opiskelun määritelmän laajentamista myös kansanopistojen vapaan sivistystyön (pitkäkestoiseen) koulutukseen tulisi arvioida vammaislainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Hallituksen esitystä uudeksi vammaispalvelulaiksi tarkennetaan syksyn ja ensi kevään aikana ottaen huomioon mm. lausuntokierroksella saatu palaute sekä useat muut meneillään olevat lainsäädäntöhankkeet. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuonna 2018 ja laki tulisi voimaan 1.1.2020.

Nykyistä henkilökohtaisen avun säännöstä vastaava säännös sisältyy uutta vammaispalvelulakia koskevaan esitykseen. Esityksen mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus saada henkilökohtaista apua mm. päivittäisiin toimiin sekä opiskeluun ja muuhun osallisuutta edistävään toimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi lainsäädännön jatkovalmistelussa mahdollisuuden tarkentaa vammaispalvelulaissa olevaa opiskelun määritelmää opetus- ja kulttuuriministeriön esittämällä tavalla.

